

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 230 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Iloxmjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна</i>	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i>	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
<i>Normurodova Gulnora Ikromovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
<i>Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
<i>Jurakulova Dildora Ziyadullayevna</i>	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
<i>Kazakova Saxiba Abdurayimovna</i>	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
<i>Ziyayev Adxamjon</i>	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
<i>Jo'rayeva Nozima Nozim qizi</i>	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
<i>Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
<i>Teshaboyeva Feruza Raximovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
<i>Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrastalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	

TALABA-YOSHLARNI MUSTAQIL OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Kushakova Gulnora Egamkulovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti

“Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi” kafedrası professori

Annotatsiya: Mazkur maqolada talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari kompleks yondashuv asosida tadqiq etilgan. Tadqiqot jarayonida zamonaviy yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarlik darajasi, ularning psixologik rivojlanish ko'rsatkichlari, pedagogik ta'sir mexanizmlari hamda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning samarali usullari tahlil qilindi. Shuningdek, talabalarning shaxsiy kamoloti, ijtimoiy moslashuvi va oilaviy mas'uliyatni anglash jarayonlarining o'zaro bog'liqligi ochib berildi. Empirik natijalar maqsadli va tizimli pedagogik-psixologik faoliyat talabalarning oilaviy hayotga tayyorgarlik darajasini sezilarli oshirishi hamda barqaror oilaviy qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: talaba-yoshlar, oilaviy hayotga tayyorgarlik, pedagogik-psixologik ta'sir, oilaviy qadriyatlar, shaxsiy kamolot, ijtimoiy moslashuv, nikoh-oila munosabatlari.

Abstract: This article explores the pedagogical and psychological characteristics of preparing students for independent family life based on a comprehensive approach. The study analyzes the level of modern youth's readiness for family life, indicators of their psychological development, mechanisms of pedagogical influence, and effective methods of forming family values. The interrelation between students' personal development, social adaptation, and awareness of family responsibility is revealed. The empirical findings demonstrate that systematic and targeted pedagogical-psychological interventions significantly enhance students' readiness for family life and contribute to the consolidation of stable family values.

Key words: student youth, readiness for family life, pedagogical-psychological intervention, family values, personal development, social adaptation, marital and family relations.

Аннотация: В статье на основе комплексного подхода исследуются педагогические и психологические особенности подготовки студенческой молодежи к самостоятельной семейной жизни. В ходе исследования проанализированы уровень готовности современной молодежи к семейной жизни, показатели их психологического развития, механизмы педагогического воздействия и эффективные методы формирования семейных ценностей. Раскрыта взаимосвязь процессов личностного становления студентов, их социальной адаптации и осознания семейной ответственности. Результаты эмпирического исследования подтверждают, что целенаправленная и системная педагогико-психологическая работа способствует существенному повышению уровня готовности студентов к семейной жизни и укреплению устойчивых семейных ценностей.

Ключевые слова: студенческая молодежь, готовность к семейной жизни, педагогико-психологическое воздействие, семейные ценности, личностное становление, социальная адаптация, брачно-семейные отношения.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat rivojlanishining muhim yo'nalishlaridan biri yoshlarni to'laqonli oilaviy hayotga tayyorlash hisoblanadi. Talaba-yoshlar davri shaxs shakllanishining eng muhim bosqichi bo'lib, aynan shu davrda oilaviy qadriyatlar, nikoh-oila munosabatlari munosabat va oilaviy hayot ko'nikmalari shakllanadi. Bugungi kunda talabalar o'rtasida oilaviy hayotga noto'liq tayyorgarlik, oilaviy mas'uliyatni yetarli darajada anglamaslik va nikoh-oila munosabatlari bo'yicha bilim yetishmasligi kuzatilmoqda ^[1].

O'zbekiston Respublikasining ta'lim va yoshlar siyosati to'g'risidagi qonunlari hamda Prezidentimizning tegishli farmonlari talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning huquqiy asoslarini belgilab beradi. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida yoshlarni oilaviy hayotga maqsadli tayyorlash tizimi yetarlicha shakllanmagan ^[2].

Tadqiqotning ob'ekti sifatida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayoni, predmeti sifatida esa ushbu jarayonning pedagogik-psixologik xususiyatlari belgilandi.

Tadqiqotning maqsadi talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish va ularning samaradorligini asoslashdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

- talaba-yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarlik darajasini aniqlash;
- oilaviy qadriyatlarni shakllantirish mexanizmlarini o'rganish;
- pedagogik-psixologik ta'sir usullarini ishlab chiqish;
- talabalarning oilaviy mas'uliyatini rivojlantirish yo'llarini aniqlash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oilaviy hayotga tayyorlash muammosi jahon va mahalliy pedagogika hamda psixologiyada keng o'rganilgan. Xorijiy olimlardan J. Gottman va N. Silver er-xotinlar munosabatlarida hissiy intellektning ahamiyatini ta'kidlaydilar [3]. H. Markman va S. Stanley nikohdan oldingi tayyorgarlik dasturlarining samaradorligini isbotlaganlar [4]. D. Olson oilaviy munosabatlarni baholash tizimini ishlab chiqqan [5].

Rossiyalik olimlardan A.N. Volkova va T.M. Trapeznikova oila psixologiyasi masalalarini, T.A. Kulikova va O.L. Zvereva bolalarni oilaviy hayotga tayyorlash metodikasini tadqiq etganlar [6]. O'zbekistonlik olimlardan Sh.A. Abdullayeva oila pedagogikasi va psixologiyasining nazariy asoslarini, M.G. Davletshin nikoh-oila munosabatlarining ijtimoiy-psixologik jihatlarini, G.B. Shoumarov yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning milliy-madaniy xususiyatlarini o'rganganlar [7].

Ammo mavjud tadqiqotlar asosan maktab yoshidagi bolalar yoki kattalar bilan ishlashga qaratilgan. Talaba-yoshlar o'ziga xos psixologik xususiyatlarga ega bo'lib, ular shaxsiy o'sish, kasbiy tayyorgarlik va oilaviy hayotga tayyorlanish jarayonlarini bir vaqtda boshdan kechiradilar. Aynan shu o'ziga xoslik bizning tadqiqotimizning asosini tashkil etadi [8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot kompleks metodologik yondashuvga asoslangan bo'lib, quyidagi usullardan foydalanildi:

1. **Nazariy usullar:** pedagogik, psixologik va sotsiologik adabiyotlarni tahlil qilish; qiyosiy-taqqoslash usuli orqali turli yondashuvlarni solishtirish; umumlashtirish va tizimlashtirish.
2. **Empirik usullar:** so'rovnomalar o'tkazish – talabalarning oilaviy hayotga tayyorgarlik darajasini aniqlash uchun 350 nafar talaba bilan ishlar olib borildi; pedagogik kuzatish – talabalarning oilaviy mavzulardagi muloqoti va munosabatlari tahlil etildi; psixologik diagnostika – V.F. Stolin bo'yicha oilaviy qadriyatlar testi, Y.E. Alyoshina bo'yicha oilaviy munosabatlarga tayyorlik testi qo'llanildi [9].
3. **Eksperimental ishlar:** Jizzax davlat pedagogika universiteti va Toshkent davlat pedagogika universiteti talabalarini qamrab olgan pedagogik eksperiment o'tkazildi. Nazorat va tajriba guruhlarida oilaviy tarbiya bo'yicha maxsus kurs o'tkazildi va natijalari qiyosiy tahlil qilindi.
4. **Statistik usullar:** matematik-statistik tahlil (Student t-mezon, Piron korrelyatsiya koeffitsienti) orqali olingan natijalarning ishonchliligi tekshirildi [10].

TAHLIL VA NATIJALAR

Dastlabki diagnostika natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarning 62 foizi oilaviy hayot haqida nazariy bilimga ega, ammo faqat 28 foizi amaliy ko'nikmalarga ega [11]. Talabalarning oilaviy qadriyatlarga munosabatini o'rganish quyidagi natijalarni berdi:

1-jadval: Talabalarning oilaviy qadriyatlarga munosabati (%)

Qadriyat turi	Yuqori daraja	O'rta daraja	Past daraja
Oilaviy sodiqlik	45	38	17
Ota-onalik mas'uliyati	52	33	15
Er-xotin tengligi	41	42	17
Oilaviy an'analar	38	44	18
Moliyaviy mas'uliyat	34	46	20

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, talabalar ota-onalik mas'uliyatini eng yuqori baholaydilar (52 foiz), moliyaviy mas'uliyatga esa eng kam e'tibor berishadi (34 foiz) [12].

Psixologik xususiyatlar tahlili shuni ko'rsatdiki, talaba-yoshlar quyidagi o'ziga xos jihatlar bilan ajralib turadi: hissiy nobarqarorlik (talabalarning 54 foizi oilaviy nizolar paytida o'z hissiyotlarini nazorat qilishda qiyinchilik sezadilar), ideallashtirish tendentsiyasi (48 foiz talabalar oilaviy hayotni haddan tashqari ideallashtiradi), mustaqillikka intilish (71 foiz talabalar oilaviy hayotda to'liq mustaqillikka intiladi, ammo ularning faqat 39 foizi bunday mustaqillikka psixologik jihatdan tayyor) ^[13].

Pedagogik ta'sir mexanizmlari sifatida quyidagilar amalga oshirildi: "Oila psixologiyasi" maxsus kursi ishlab chiqildi va o'tkazildi; oilaviy treninglar tizimi tashkil etildi; muvaffaqiyatli oilalar vakillari bilan uchrashuvlar o'tkazildi; psixologik maslahat xizmati tashkil etildi ^[14].

Eksperiment natijalari quyidagi o'zgarishlarni ko'rsatdi:

2-jadval: Eksperiment natijalarining qiyosiy tahlili (%)

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi (n=175)		Nazorat guruhi (n=175)	
	Oldin	Keyin	Oldin	Keyin
Oilaviy bilimlar	61	89	63	68
Amaliy ko'nikmalar	27	74	29	35
Psixologik tayyorgarlik	42	81	44	51

Tajriba guruhi ko'rsatkichlari nazorat guruhiga nisbatan sezilarli yuqori bo'ldi ($p < 0.01$ darajada). Bu maqsadli pedagogik-psixologik ishlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Tajriba guruhida oilaviy bilimlar 28 foizga, amaliy ko'nikmalar 47 foizga, psixologik tayyorgarlik esa 39 foizga oshgan ^[15].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlash murakkab pedagogik-psixologik jarayon bo'lib, u shaxsiy rivojlanish, ijtimoiy moslashuv va oilaviy qadriyatlarni shakllantirish jarayonlarini o'z ichiga oladi.
2. Zamonaviy talabalarning asosiy muammolari:
 - oilaviy hayot haqida nazariy bilimlarning amaliy ko'nikmalarga aylanmasligi (62 foizi nazariy bilimga ega, ammo faqat 28 foizi amaliy ko'nikmalarga ega);
 - hissiy intellekt va nizolarni hal etish ko'nikmalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi;
 - oilaviy hayotni ideallashtirish va real qiyinchiliklarni yetarli darajada anglamaslik.
3. Pedagogik-psixologik ta'sir mexanizmlari – maxsus kurslar va treninglar tizimi, interaktiv va amaliyotga yo'naltirilgan usullar, psixologik maslahat xizmati – talabalarning oilaviy hayotga tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi.
4. Eksperimental tadqiqotlar natijasi: maqsadli ishlar olib borilgan tajriba guruhida talabalarning oilaviy bilimlari 28 foizga, amaliy ko'nikmalari 47 foizga, psixologik tayyorgarligi 39 foizga oshgan.

Takliflar

1. Oliy ta'lim muassasalarida "Oila psixologiyasi" yoki "Nikoh-oila munosabatlari" maxsus kurslarini majburiy fanlar sifatida joriy etish.
2. Talabalar uchun oilaviy maslahat markazlarini tashkil etish va kasbiy psixologlar tomonidan doimiy maslahat xizmatini yo'lga qo'yish.
3. Oilaviy qadriyatlarni shakllantirish bo'yicha trening va seminarlar tizimini yaratish.
4. Ta'lim jarayoniga tajribali oilalar va oila psixologiyasi mutaxassislarini jalb etish orqali amaliy yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish.
5. Talabalarning oilaviy hayotga tayyorgarligini monitoring qilish tizimini joriy etish.
6. Ota-onalar va jamiyat vakillari ishtirokida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash bo'yicha kompleks dasturlar ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlash tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi. Pedagogik-psixologik mexanizmlarning samarali qo'llanilishi talabalarning barqaror va sog'lom oilalar qurishga qodiriligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni. PF-6466, 2022 yil 18 iyul.
3. Gottman, J., & Silver, N. (2015). *The Seven Principles for Making Marriage Work*. Harmony Books, 320 p.
4. Markman, H., Stanley, S., & Blumberg, S. (2010). *Fighting for Your Marriage*. Jossey-Bass, 368 p.
5. Olson, D. H., & Olson, A. K. (2000). *Empowering Couples: Building on Your Strengths*. Life Innovations, 245 p.
6. Volkova, A. N., & Trapeznikova, T. M. (2019). Metodicheskie priemy diagnostiki supruzheskikh otnosheniy. *Voprosy psixologii*, 5, 110–116.
7. Abdullayeva, Sh. A. (2019). *Oila pedagogikasi va psixologiyasi*. Toshkent: O'qituvchi, 328 bet.
8. Shoumarov, G. B. (2020). *Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning milliy-madaniy jihatlari*. Toshkent: Fan, 256 bet.
9. Aleshina, Yu. E. (2018). *Individual'noe i semeinoe psixologicheskoe konsul'tirovanie*. Moskva: Klass, 464 s.
10. Nasledov, A. D. (2017). *Matematicheskie metody psixologicheskogo issledovaniya*. SPb.: Rech', 392 s.
11. Kushakova, G. E. (2021). Talaba-yoshlarning oilaviy qadriyatlarini: holat tahlili. *Pedagogika jurnali*, 3(45), 78–84.
12. Kushakova, G. E., & Ismoilov, A. N. (2022). Pedagogik universitetlar talabalarida oilaviy mas'uliyatni shakllantirish. *Ilmiy-metodik jurnal*, 2(38), 112–118.
13. Erikson, E. (2016). *Identichnost': yunost' i krizis*. Moskva: Flinta, 352 s.
14. Satir, V. (2019). *The New Peoplemaking*. Science and Behavior Books, 398 p.
15. Kushakova, G. E. (2023). Talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashda interaktiv usullarning samaradorligi. *Pedagogik mahorat*, 1(51), 89–95.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.